



Samenvatting van het verweer van ING

17 februari 2026

Dit document bevat een samenvatting van het verweer van ING zoals uiteengezet in haar Conclusie van Antwoord die vandaag bij de rechtbank Amsterdam is ingediend. Deze samenvatting is geen officieel juridisch document, dient uitsluitend ter informatie en kan niet worden beschouwd als een volledige of gezaghebbende bron. Voor [de volledige tekst van de Conclusie van Antwoord](#) verwijzen wij naar onze website.

1. Klimaatverandering vormt een urgent en groot gevaar voor onze samenleving:

Wetenschappelijke inzichten laten zien dat opwarming van de aarde risico's met zich meebrengt, zoals een verhoogd risico op stijging van de zeespiegel, natuurrampen en risico's voor de mondiale voedselvoorziening.

Klimaatverandering wordt veroorzaakt door verhoogde concentraties broeikasgassen in de atmosfeer. Om klimaatverandering terug te dringen, zal wereldwijd de uitstoot van broeikasgassen in de atmosfeer moeten worden teruggedrongen. Dit vergt onder meer een energietransitie, waarbij het wereldwijde gebruik van fossiele energiebronnen drastisch wordt verlaagd en uiteindelijk volledig uitgefaseerd.

2. Dit is de reden dat klimaatverandering en de klimaattransitie al jaren een kernonderdeel zijn van de strategie van ING:

De klimaataanpak van ING helpt de bank om klimaatgerelateerde risico's te beheersen. ING ziet daarnaast commerciële mogelijkheden in het financieren van de transitie en wenst dus ook vanuit commercieel oogpunt aan de klimaattransitie bij te dragen. ING heeft om deze redenen in het afgelopen decennium een uitgebreide klimaataanpak ontwikkeld die zij waar nodig continu aanscherpt en jaar op jaar verbetert. Die aanpak is gericht op de manier waarop ING haar klanten kan ondersteunen bij het verminderen van *werkelijke* uitstoot, in tegenstelling tot *papieren* emissies. Dat onderscheid is van belang. Ongeveer 99,99% van de door ING gerapporteerde emissies, zijn papieren emissies die de uitstoot van klanten weergeven. ING rapporteert deze emissies omdat deze op basis van principes van *carbon accounting* op papier aan ING worden gealloceerd. ING kan bijvoorbeeld vrijwel al haar papieren emissies laten verdwijnen door al haar hypotheek en zakelijke leningen te verkopen. Dat zou ING wellicht op papier neerzetten als 'betere' of 'groenere' bank, maar in de echte wereld vindt dan geen verduurzaming plaats. De emissies die gelieerd zijn aan huishoudens en bedrijven blijven dan immers bestaan; klanten zullen ergens anders financiering verkrijgen. Dit zou neerkomen op het zogeheten '*paper decarbonisation*': hoewel de balans van ING dan 'groener' lijkt omdat zij veel minder emissies rapporteert, leidt dit niet tot vermindering van uitstoot in de reële economie, noch levert het een bijdrage aan het financieren van

de transitie in de komende decennia. Het vermogen van ING om adequaat risico's te beheersen en bij te dragen aan financiële stabiliteit in de maatschappij wordt er bovendien aanzienlijk door beperkt. ING stelt zich daarom de vraag hoe zij, in haar rol als systeemrelevante bank, de klimaattransitie daadwerkelijk en goed kan ondersteunen.

3. ING zet zich in om de vermindering van werkelijke uitstoot in de reële economie te ondersteunen: ING streeft ernaar om, in haar rol als systeemrelevante bank, de klimaattransitie effectief en adequaat te ondersteunen. ING gelooft erin dat zij dit het beste kan doen door haar particuliere en zakelijke klanten te blijven bedienen, en door beschikbaar te blijven voor de financiering van de transitie. De klimaatbenadering van ING kan in drie onderdelen worden beschreven:

- Het eerste onderdeel richt zich op het ondersteunen van de transitie van haar klanten. ING ondersteunt haar klanten onder meer door financiering te verstrekken voor duurzaamheidsmaatregelen. De energietransitie kan niet van de ene op de andere dag worden gerealiseerd. Die transitie vereist voortdurende aanpassing en bijsturing en is daarom een geleidelijk proces, zowel aan de productie- als aan de consumptiekant van fossiele brandstoffen.
- Ten tweede stelt ING kapitaal beschikbaar om de ontwikkeling van hernieuwbare energie, nieuwe technologieën en duurzame activiteiten te financieren. Zo heeft ING bijvoorbeeld in 2023 bijvoorbeeld toegezegd om per 2025 jaarlijks EUR 7,5 miljard beschikbaar te stellen voor hernieuwbare energieprojecten, een verdrievoudiging van de eerdere doelstelling.
- Ten derde wenst ING iedereen die dat wil te betrekken in de klimaattransitie. Zo ondersteunt ING bijvoorbeeld particuliere klanten die hun woningen willen verduurzamen via kortingen op hypotheekleningen, verduurzamingsleningen en advies over verduurzamingsmaatregelen.

ING levert ook een bijdrage aan onderzoek, beleids- en wetgevingstrajecten, methodologieën en standaarden met betrekking tot klimaat en andere duurzaamheidsonderwerpen, zoals de *Sustainable STEEL Principles*, het *Sustainable Aluminium Framework* en de *Climate Leadership Alliance* van het *World Economic Forum*, en pleit voor de invoering van koolstofbeprijzing.

ING wordt door gezaghebbende partijen geprezen om haar aanpak. Dat laat zien dat wat ING doet, past bij een bank en van hoge kwaliteit is. Daarnaast heeft ING

in 2025 externe validatie gekregen van SBTi, en ING was de eerste mondiale systeembank die die validatie kreeg.

4. **Het klimaatbeleid van de EU en Nederland is het resultaat van een afweging van verschillende belangen, met de nadruk op een stabiele financiële sector:** De EU-wetgever meent dat banken in de allereerste plaats moeten bijdragen aan financiële stabiliteit. Financiële stabiliteit wordt op zichzelf beschouwd als een voorwaarde voor het faciliteren van financiering voor de klimaattransitie. Dit betekent dat banken ervoor moeten zorgen dat hun balans bestand blijft tegen transitie- en fysieke klimaatrisico's, terwijl ze betrouwbare krediet- en investeringsstromen naar de reële economie blijven verstrekken. De Nederlandse wetgever heeft zich op veel punten naadloos aangesloten bij het EU-beleid.
5. **De EU- en Nederlandse wetgevers hebben er bewust voor gekozen om niet een enkele rechtmatige manier te definiëren waarop ondernemingen, waaronder banken, moeten bijdragen aan de klimaattransitie:** De klimaattransitie die in verschillende landen en sectoren nodig is, in combinatie met andere maatschappelijke ontwikkelingen, vereist dat staten en bedrijven de verschillende belangen afwegen. Het EU-klimaatbeleid is zowel sectorspecifiek als sector-agnostisch. Het richt zich op het reduceren van uitstoot in de reële economie, met inachtneming van de specifieke eigenschappen van verschillende sectoren. Het sector-agnostische beleid richt zich onder meer op het verhogen van transparantie door middel van rapportageverplichtingen. De EU-wetgever beoogt dat het uitgezette beleid, in combinatie met transparantie, ervoor zorgt dat de markt adequaat op dat beleid reageert. EU-wetgeving schrijft geen specifiek transitiepad of reductieverplichtingen voor ondernemingen, waaronder banken, voor. De wetgever koos ervoor om flexibiliteit voor ondernemingen te behouden en met marktmechanismen en *incentives* de klimaatdoelen na te streven. De EU-wetgever onderkent dat de klimaattransitie veel kapitaal vergt. Beleid dat banken zou verplichten zich uit emissie-intensieve sectoren terug te trekken, zoals betoogd door Milieudefensie, is afgewezen. In plaats daarvan richt bancaire regulering zich op het door middel van transparantie bijdragen aan een goed functionerende markt.
6. **De eisen van Milieudefensie staan haaks op de marktpraktijk en de vrijwillige initiatieven waarop Milieudefensie zich baseert:** Bedrijven kunnen vele keuzes maken over hoe zij de klimaattransitie kunnen ondersteunen. Milieudefensie gelooft dat er slechts één juiste manier bestaat hoe bedrijven in de reële economie

en banken dat kunnen doen. Geen enkele significante bank of bedrijf in de wereld herkent de visie van Milieudefensie echter als de juiste en juridische afdwingbare methode om de klimaattransitie te ondersteunen. Verschillende marktdeelnemers, NGOs, brancheorganisaties en andere private actoren hebben richtsnoeren en adviezen opgesteld over hoe banken en bedrijven dat zouden kunnen doen. Deze private initiatieven benadrukken dat hun richtsnoeren en adviezen vrijwillig handelen weergeven. Zij bieden verschillende manieren waarop bedrijven in de reële economie en banken hun klimaataanpak kunnen ontwikkelen, met inachtneming van de aard van de onderneming, de sector waarin deze opereert en verschillende andere omstandigheden en afhankelijkheden. Geen van deze manieren ondersteunt de notie dat Milieudefensies aanpak de correcte is, laat staan de enige correcte.

7. **Milieudefensie beweert dat er rechtsplichten bestaan voor ING gebaseerd op het ongeschreven recht. Milieudefensies rechtsplichten zijn echter (i) in strijd met het wettelijke klimaatbeleid, (ii) niet op enige consensus gebaseerd en (iii) ineffectief:** Milieudefensie probeert via het ongeschreven recht algemene rechtsregels en pseudowetgeving te laten vaststellen, die precies en los van enige omstandigheden van het geval voorschrijven hoe ondernemingen en banken hun klimaatbeleid zouden moeten vormgeven. Deze zaak heeft daarmee weinig met ING te maken, en draait er in plaats daarvan om dat Milieudefensie het niet eens is met de keuzes van de wetgever en, via de rechter, andere wetten wil laten maken.
 - i. **De aanpak van Milieudefensie is in strijd met het EU- en Nederlandse wettelijke kader:** De rechtsplichten waarvan Milieudefensie het bestaan stelt, zijn onverenigbaar met het bestaande recht en de keuzes van de wetgever. Dat geldt zowel ten aanzien van het klimaatbeleid als op het gebied van bankbeleid, de interne markt van de EU en diverse andere wetgevingsinstrumenten waaraan banken en hun klanten moeten voldoen. Milieudefensie heeft eigen reductiedoelstellingen en verplichtingen bedacht die afwijken van de wetgeving en die in werkelijkheid de goede werking van het klimaatbeleid van de EU en Nederland frustreren.
 - ii. **Er bestaat geen consensus over de aanpak van Milieudefensie:** Ongeschreven rechtsplichten kunnen alleen bestaan als iedereen 'op zijn vingers kan natellen' dat deze bestaan. De normen waarvan Milieudefensie het bestaan stelt, zijn niet kenbaar en evident. Overheden en ondernemingen in de wereld, de EU en Nederland formuleren allen hun eigen beleid en klimaataanpak en doen dat op een manier waarvan zij

vinden dat die past bij de eigenschappen van het land en de sector waarin de onderneming opereert en de specifieke eigenschappen van de individuele onderneming. Het is niet algemeen geaccepteerd in de maatschappij dat de aanpak die Milieudefensie voorstaat de juiste is. Laat staan dat er consensus is dat die specifieke aanpak juridisch afdwingbaar is. Een dergelijke consensus blijkt ook niet uit de vele vrijwillige initiatieven, die geen van allen de aanpak van Milieudefensie als de enige juiste of als verplicht bestempelen. In tegendeel, deze initiatieven benadrukken juist hun vrijwillige karakter en waarschuwen voor '*paper decarbonisation*'.

iii. **De aanpak van Milieudefensie is ineffectief: deze leidt niet tot een verlaging van de werkelijke emissies, terwijl deze wel verschillende risico's met zich meebrengt voor de transitie en de maatschappij:**

De door Milieudefensie bepleite maatregelen zijn niet effectief en zullen leiden tot '*paper decarbonisation*'. Er wordt voor '*paper decarbonisation*' gewaarschuwd omdat dit voor een bank geen effectieve manier is om een positieve rol te spelen in de klimaattransitie. Klanten waarmee ING als gevolg van de eisen van Milieudefensie de banden zou moeten verbreken, zouden op zoek gaan naar een andere financier. De algemeen aanvaarde notie is – zoals onder meer blijkt uit wetgeving, particuliere initiatieven en wetenschappelijk onderzoek – dat het categorisch stopzetten van financiering niet bijdraagt aan het terugdringen van de emissies in de economie. Het kan zelfs leiden tot negatieve gevolgen en risico's voor allerlei klantgroepen, de stabiliteit van het financiële stelsel en de bredere economie.

8. **De eisen van Milieudefensie moeten daarom worden afgewezen:** Het recht biedt geen grondslag voor de gedachte dat ING precies zou moeten doen wat Milieudefensie nu als verplichting bestempelt. De vorderingen zijn ook niet logisch of gerechtvaardigd. ING blijft haar eigen klimaataanpak verder ontwikkelen en implementeren, met inachtneming van de specifieke eigenschappen van de balans van de bank en de wijze waarop risico's het beste kunnen worden beperkt, klanten kunnen worden ondersteund en kan worden bijgedragen aan de klimaattransitie.